

План дій Ради Європи для України “Стойкість, відновлення та відбудова” 2023-2026

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

**План дій Ради Європи для України
на 2023-2026 роки
«Стійкість, відновлення та відбудова»**

CM(2022)187
29 листопада 2022

Документ підготовлено Директоратом з координації програм

*Документ затверджено Комітетом міністрів Ради Європи 14 грудня 2022
(CM/Del/Dec(2022)1452/2.4)*

ВСТУП

Після початку агресії Російської Федерації проти України та подальшого рішення Комітету міністрів виключити Російську Федерацію з організації Рада Європи невідкладно скоригувала свою підтримку Україні у відповідь на запити та потреби національних партнерів. Пріоритетні поправки до Плану дій Ради Європи для України на 2018-2022 рр. (надалі — «Пріоритетні поправки») були прийняті Комітетом міністрів у Турині 20 травня 2022 року і впроваджувалися до кінця 2022 року, сприяючи, в такий спосіб, зусиллям з відбудови країни, керуючись Планом Уряду України з національного відновлення та розвитку, спрямованим на розбудову демократичної та процвітаючої України. Рада Європи залишається відданою підтримці незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів.

План дій Ради Європи для України на 2023-2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова» (надалі — «План дій») був підготовлений в тісній співпраці з українською владою у відповідь на прагнення і рішучість влади й народу України брати участь у відновленні країни. Запропоновані заходи, що ґрунтуються на стандартах Ради Європи, спрямовані на підтримку процесу відбудови та економічного відновлення в Україні з метою посилення стійкості українських державних установ, посилення демократичного управління і верховенства права та захисту основоположних прав громадян.

Документ ґрунтується на досягненнях України в частині дотримання стандартів Ради Європи з дотримання прав людини, верховенства права й демократії, особливо в межах попереднього Плану дій на 2018-2022 роки та Пріоритетних поправок до нього, і спрямований на подальшу підтримку зусиль країни щодо виконання своїх зобов'язань як держави-члена Ради Європи. Пріоритети Плану дій визначені з урахуванням рішень, резолюцій, рекомендацій, висновків звітів та експертних висновків Комітету міністрів Ради Європи (КМРС), Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ), Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи («Конгрес»), Комісара Ради Європи з прав людини («Комісар»), Європейської комісії «За демократію через право» («Венеціанська комісія») та інших дорадчих і моніторингових органів Організації.

План дій також передбачає підтримку програми реформ у рамках європейської перспективи України з тим, щоб поєднати європейську перспективу та процес відновлення України, відповідно до рішення Європейської Ради від 23 червня 2022 року надати Україні статус кандидата в ЄС, а також зобов'язань, взятих на Міжнародній конференції з питань відновлення України в Лугано (Швейцарія) 4–5 липня 2022 року.

План дій Ради Європи для України на 2023-2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова» передбачає задоволення невідкладних і середньострокових потреб країни у сферах, у яких Рада Європи має досвід.

Хоча деякі заходи, запропоновані в документі, є продовженням поточної співпраці в межах Пріоритетних поправок, за погодженням з українськими органами державної влади додано нові галузі з довгостроковою перспективою реалізації, щойно це стане можливо з огляду на ситуацію в країні.

Запропоновані дії також були розроблені для реалізації кроків, викладених у висновку Європейської Комісії щодо статусу України на членство в ЄС, в якому рекомендується, серед іншого, таке: ухвалення та впровадження законодавства щодо процедури відбору і призначення суддів Конституційного Суду України та функціонування Суду згідно з рекомендаціями Європейської комісії за демократію через право (Венеціанської комісії); подальше посилення боротьби з корупцією та відмиванням грошей; впровадження процедур перевірки доброчесності кандидатів у члени Вищої ради юстиції та відбір кандидатів до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; ухвалення закону про медіа відповідно до Директиви ЄС про аудіовізуальні медіапослуги та забезпечення зміцнення незалежного медіа-регулятора; завершення реформи законодавчої бази для національних меншин і створення ефективних механізмів реалізації.

План дій розроблено на основі структурованого діалогу з українською владою та іншими відповідними суб'єктами. Він має на меті зміцнення стійкості, відновлення та відбудови України у сферах дотримання прав людини, верховенства права й демократії, відповідно до керівних принципів процесу відновлення України («Принципи Лугано»).

У відповідних випадках його дія також поширюється на парламентський вимір і передбачає підвищення результативності дій Парламенту та зміцнення відповідальності членів Верховної Ради.

Ця підтримка надаватиметься паралельно зі значними заходами Банку розвитку Ради Європи (СЄВ — Council of Europe Development Bank). СЄВ може зробити відповідний внесок через часткове фінансування інвестиційних проєктів із високою соціальною доданою вартістю, що сприятиме інклюзивності та поліпшенню умов життя найбільш уразливих груп населення. Банк уже надавав

підтримку у формі грантів і позик сусіднім з Україною країнам. Координація з можливими заходами СЕВ буде забезпечена і відобразатиметься у майбутніх оновленнях документа, коли Україна стане його членом і, у такий спосіб, відповідатиме критеріям для вжиття заходів на її території.

Дії Ради Європи ретельно координуватимуться з діями інших учасників і заінтересованих сторін. Зокрема, взаємна доповнюваність дій забезпечуватиметься через координацію з Європейським союзом і міжнародними організаціями, зокрема з органами ООН та Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), а також із організаціями донорами, які надають підтримку на двосторонній основі. З метою посилення впливу діяльності Ради Європи на місцях зустрічі на високому рівні й щоденна координація діяльності на оперативному рівні доповнюватимуться участю в тематичних координаційних групах за участі представників уряду та донорів.

План дій передбачає чотирирічну програму співпраці та забезпечує гнучкість, необхідну для реагування на мінливі потреби у поточному нестабільному контексті та середовищі високого ризику. Це динамічний документ, який оновлюватиметься відповідно до ситуації в країні, щоб адаптувати пріоритети до нових потреб. Стратегії зменшення ризиків і загроз, а також механізми управління будуть оцінені й обговорені з органами державної влади України.

Загальний бюджет чотирирічної програми співпраці складає орієнтовно 50 мільйонів євро.

Успіх виконання завдань цього документа оцінюватиметься спільно Радою Європи та органами державної влади України. З цією метою буде створено Керівний комітет, що складатиметься з представників Міністерства закордонних справ та інших національних заінтересованих сторін, які беруть участь у реалізації Плану дій, а також представників Ради Європи. Керівний комітет проводитиме наради, коли це буде можливо з огляду на ситуацію, відповідно до домовленості між Радою Європи та органами державної влади України.

Рада Європи також періодично надаватиме оновлену інформацію про хід і підсумки виконання документа. У межах логічної матриці до Плану дій розроблені стратегічні та оперативні ключові показники ефективності (КПЕ), які дають змогу оцінити успіхи у досягненні пріоритетів і цілей та дотриманні строків, визначених у цьому документі.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
ПРОПОНОВАНІ ЗАХОДИ.....	5
1. ПРАВА ЛЮДИНИ.....	5
1.1. Сприяння кращому захисту та ефективному дотриманню прав людини.....	5
1.2. Сприяння рівності та поваги до людської гідності.....	7
1.3. Протидія дискримінації; різноманіття та інклюзивність.....	8
1.4. Захист соціальних прав.....	9
2. ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА.....	10
2.1. Зміцнення інститутів, що ґрунтуються на верховенстві права.....	10
2.2. Боротьба зі злочинністю, безпека й захист громадян.....	11
2.3. Зміцнення суспільства через спорт і заохочення добродесного спорту.....	13
3. ДЕМОКРАТІЯ.....	13
3.1. Зміцнення демократичного управління.....	13
3.2. Зміцнення демократичної участі.....	15
3.3. Культура, природа й спадщина.....	16

ПРОПОНОВАНІ ЗАХОДИ

1. ПРАВА ЛЮДИНИ

1.1. Сприяння кращому захисту та ефективному дотриманню прав людини

Імплементация Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ)

Мета. Надати підтримку та консультації органам державної влади України з питань імплементації ЄКПЛ в умовах війни та (чи) післявоєнного періоду, а також з інших питань, пов'язаних з Конвенцією.

Пропоновані заходи:

- за запитом надавати експертну допомогу з питань, пов'язаних з Конвенцією,
- надавати правову експертизу, а також зміцнити професійну і функціональну спроможність компетентних органів (зокрема, прокуратури й органів досудового розслідування) у процесі розслідування та судового переслідування грубих порушень прав людини в контексті війни, приділяючи особливу увагу вимогам і гарантіям ЄКПЛ; у цьому аспекті особливу увагу слід приділити заходам координування під керівництвом Генеральної прокуратури, спрямованим на забезпечення узгодженості наданих міжнародних експертних знань і рекомендацій,
- підтримувати повне виконання рішень Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) щодо України, приділяючи особливу увагу справам, що підпадають під процедуру посиленого нагляду, зокрема через зміцнення спроможності Секретаріату Урядового уповноваженого/Міністерства юстиції здійснювати керівництво та координацію виконання рішень ЄСПЛ, а також ролі Верховної Ради у вдосконаленні наявних механізмів парламентського нагляду за виконанням судових рішень,
- підвищувати ефективність системи ЄКПЛ щодо України через підтримку впровадження національної правової бази щодо захисту прав людини з акцентом на найбільш уразливих верствах населення, включно з особами, що постраждали від війни, зміцнення спроможності представників юридичних професій, наукових юридичних установ та юридичних університетів у галузі ЄКПЛ та прецедентного права ЄСПЛ, зокрема за допомогою методології та впровадження/інтеграції всіх відповідних курсів Європейської програми освіти в галузі прав людини для представників юридичних професій (HELP) відповідно до Рекомендації CM/Rec(2009)5 про роль Європейської конвенції з прав людини в університетській освіті і професійній підготовці, а також посилення судового захисту прав осіб, які постраждали від конфлікту, в цивільному та адміністративному судочинстві та через підтримку розробки відповідних механізмів захисту їхніх майнових прав,
- сприяти більш ефективному викладанню прецедентного права ЄСПЛ у закладах вищої освіти, зокрема на юридичних факультетах/в університетах,
- підтримувати включення курсів HELP або їхньої адаптації, а також включення інших навчальних програм у сфері національних та міжнародних механізмів захисту прав людини (зосереджених саме на європейських механізмах) для студентів юридичних факультетів/університетів.

Права внутрішньо переміщених осіб і осіб, які повертаються до місць свого проживання

Мета. Сприяти посиленню захисту прав людини переміщених осіб та осіб, які повертаються до місць свого проживання, покращенню умов їхнього життя та зменшенню негативних наслідків переміщення, з урахуванням гендерних аспектів, відповідно до вимог Ради Європи та європейських стандартів.

Пропоновані заходи:

- надавати правову допомогу та експертну підтримку центральним, регіональним та місцевим органам влади, а також Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини та неурядовим організаціям (НУО) з питань захисту прав людини та доступу до основних послуг (житло, соціальний захист, безоплатна юридична допомога, доступ до правосуддя) для внутрішньо переміщених осіб (ВПО), осіб, житло яких зруйновано чи пошкоджено внаслідок воєнної агресії проти України, та осіб, які повертаються до місць свого проживання, через створення ефективних цифрових рішень, а також практичні заходи в частині реінтеграції та соціальної реабілітації. Особлива увага приділятиметься захисту від дискримінації та залученню вразливих груп населення, включно з ромами, в процесі консультацій,

- зміцнювати спроможність Уповноваженого у справах ВПО для поліпшення міжвідомчої співпраці та розвитку державної політики щодо ВПО та осіб, які повертаються до місць свого проживання, включно з ефективною роботою національної гарячої лінії для ВПО та осіб, які повертаються до місць свого проживання, а також координаційних цифрових платформ,
- надавати підтримку місцевим та регіональним органам влади, відповідальним за політику та прийняття рішень на місцевому рівні щодо (ре)інтеграції ВПО та осіб, які повертаються до місць свого проживання, а також посилювати механізми координації та інформаційні потоки між Уповноваженим з питань ВПО, відповідними органами влади та громадськими організаціями з питань, пов'язаних із переміщенням,
- поширювати інформацію, пов'язану з переміщенням, і відповідні курси HELP місцевими мовами.

Національні правозахисні установи та механізми

Мета. Надати допомогу органам влади в частині розвитку й захисту прав людини за допомогою ефективних функціональних національних правозахисних установ (НПЗУ) і механізмів як у воєнний, так і післявоєнний періоди.

Пропоновані заходи:

- надавати інституційну підтримку Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини (Офісу Омбудсмена) в частині забезпечення ефективного захисту прав людини та реагування на потреби й виклики, пов'язані з повідомленнями про грубі порушення прав людини та моніторингом дотримання прав людини осіб, які постраждали-від війни,
- надавати підтримку національному превентивному механізму (НПМ) Офісу Омбудсмена в його діяльності у боротьбі з жорстоким поведінням (зважаючи на останні зміни до курсу HELP щодо заборони жорстокого поведіння та доданий новий модуль про запобігання жорсткому поведінню під час збройного конфлікту),
- підтримувати створення і подальше функціонування механізму реабілітації жертв катувань і жорстокого поведіння відповідно до міжнародних і європейських стандартів і забезпечити, щоб відповідні особи отримували високоякісні скоординовані реабілітаційні послуги,
- сприяти створенню спеціалізованих навчальних програм і курсів у сфері національних і міжнародних механізмів захисту прав людини для співробітників Офісу Омбудсмена, представників юридичних професій і правозахисників.

Права ветеранів, особового складу збройних сил

Мета. Підтримати органи державної влади України в частині захисту прав людини військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей, включно з їхніми соціальними правами.

Пропоновані заходи:

- надавати підтримку Міністерству оборони, Міністерству в справах ветеранів, Міністерству соціальної політики, Міністерству внутрішніх справ, Службі безпеки України та іншим відповідним органам влади за допомогою консультування з питань політики, зміцнення спроможності та інших інструментів для захисту в короткостроковій і довгостроковій перспективі прав людини військовослужбовців, ветеранів та їхніх сімей, включно з їхніми соціальними правами,
- надавати експертні консультації та методологічну підтримку органам державної влади з питань політики, нормативно-правової бази, промоції передової практики, обміну досвідом, підвищення обізнаності,
- надавати підтримку правозахисним установам, у тому числі Офісу Омбудсмена, його співробітникам і організаціям громадянського суспільства в частині забезпечення прав людини військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей,
- сприяти Міністерству в справах ветеранів, Міністерству освіти і науки та закладам підвищення кваліфікації, професійної доуніверситетської та вищої освіти в частині розроблення спеціальних освітніх програм для військовослужбовців та ветеранів з метою професійної адаптації до повернення до цивільного життя,
- поширювати відповідні курси HELP («Права людини в збройних силах», «Ознайомлення з Європейською соціальною хартією», курси з питань трудових прав та прав людини, прав людей з обмеженими можливостями, заборони жорстокого поведіння, правосуддя перехідного періоду та прав людини) серед усіх відповідних учасників.

Охорона здоров'я та права людини в надзвичайних і кризових ситуаціях

Мета. Підтримати органи державної влади України в частині вирішення нагальних питань охорони здоров'я з метою забезпечення громадян медичною допомогою, що узгоджується з принципом дотримання прав людини, в контексті інфраструктурних та інших обмежень, спричинених війною.

Пропоновані заходи:

- надавати експертну підтримку органам державної влади в частині виявлення потреб у галузі прав людини та проблем, пов'язаних з війною, в галузі охорони здоров'я, зокрема проблем, пов'язаних із доступом до медичної допомоги, правами пацієнтів і захистом даних громадян, приділяючи особливу увагу вразливим групам населення й особам, які постраждали від війни, і в частині визначення можливих рішень для задоволення цих потреб і проблем у погоджений з усіма відповідними заінтересованими сторонами й партнерами спосіб,
- передавати експертні знання, забезпечити навчання й методологічну підтримку відповідним органам державної влади для впровадження заходів та інструментів, що узгоджуються з принципом забезпечення прав людини, в галузі охорони здоров'я з метою забезпечення захисту прав людини, включно з дистанційним медичним обслуговуванням,
- сприяти органам державної влади України у впровадженні норм комплексного лікування від наркозалежності в ізоляторах тимчасового утримання та в'язницях у кризовій ситуації за допомогою проведення навчальних заходів, спрямованих на захист здоров'я та прав людини осіб, які перебувають під вартою, ефективно обмежуючи поширення інфекційних захворювань серед ув'язнених, та зменшити навантаження на систему охорони здоров'я країни.

Захист свободи думки і свободи засобів масової інформації

Мета. Сприяти плюралістичному медійному середовищу в Україні через гармонізацію правової та політичної бази відповідно до європейських стандартів.

Пропоновані заходи:

- підвищувати рівень відповідності ЗМІ та свободи слова в Україні європейським стандартам,
- підтримувати забезпечення відповідності норм законодавства України про свободу доступу до інформації європейським стандартам,
- забезпечувати ефективне впровадження нормативно-правової бази для регулювання етики, безпеки та захисту журналістів, що відповідає стандартам Ради Європи та прецедентному праву Європейського суду з прав людини,
- надавати підтримку Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення — регулятору аудіовізуальних медіапослуг; Національній суспільній телерадіокомпанії України (UA-НСТУ) та саморегульованим органам і засобам масової інформації,
- просувати ефективні та дієві комунікаційні стратегії для правоохоронних органів та збалансоване висвітлення в засобах масової інформації, запобігаючи виникненню «інформаційного безладу».

1.2. Сприяння рівності та поваги до людської гідності

Сприяння гендерній рівності та боротьбі з насильством щодо жінок

Мета. Сприяти гендерній рівності та рівним правам жінок і чоловіків, дівчат і хлопців як у воєнний, так і післявоєнний період, надавати підтримку особам, які постраждали від насильства проти жінок і дівчат, включно з переміщеними особами й особами, які повертаються до місць свого проживання, в Україні.

Пропоновані заходи:

- підтримувати органи державної влади України в частині реалізації Стратегії Ради Європи щодо забезпечення гендерної рівності на 2018-2023 роки та Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція),
- надавати технічну допомогу в частині розширення врахування гендерної проблематики під час розробки політики, прийняття рішень і надання послуг на національному та регіональному рівнях з метою усунення довгострокових наслідків конфліктів і насильства,

- зміцнювати спроможність українських державних службовців, органів прокуратури та правоохоронних органів у питаннях сприяння гендерній рівності та боротьби з насильством щодо жінок за допомогою розробки тематичних тренінгів, поширення відповідних курсів HELP, індивідуального навчання та партнерських програм, приділяючи особливу увагу вразливим групам населення й особам, які постраждали від війни,
- поглиблювати розуміння європейських і міжнародних стандартів у галузі гендерної рівності та насильства щодо жінок серед державних службовців, працівників правоохоронних органів, засобів масової інформації та широких верств населення,
- підтримувати громадські організації, що захищають права жінок, у їхній боротьбі з насильством щодо жінок, сприянні гендерній рівності та підвищенні обізнаності про стандарти гендерної рівності та про Стамбульську конвенцію на загальнонаціональному й місцевому рівнях,
- Надавати підтримку органам влади в частині усунення перешкод і проблем, частині доступу жінок до правосуддя.

Захист прав дітей під час війни та в післявоєнний період

Мета. Сприяти захисту прав дитини під час війни та в післявоєнний період.

Пропоновані заходи:

- надавати підтримку в частині захисту прав усіх дітей, зокрема переміщених дітей, дітей, які залишилися без батьківського піклування, дітей без супроводу дорослих, дітей, яким довелося покинути установи соціального захисту, і дітей з обмеженими можливостями, відповідно до стандартів Ради Європи,
- надавати підтримку для припинення всіх форм насильства щодо дітей, зокрема торгівлі людьми, викрадень, сексуальної експлуатації та насильства, в тому числі в інтернеті, відповідно до Конвенції про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротська конвенція), наприклад за допомогою створення/розвитку закладів за моделлю «Барнакус» («Будинок дітей») і підготовки фахівців для виявлення, запобігання та розслідування таких злочинів, а також через сприяння співробітництву з цих питань між Україною та іншими державами-членами Ради Європи,
- передавати експертні знання та надати підтримку в галузі психологічної допомоги/послуг посттравматичного відновлення дітям в Україні через зміцнення спроможності українських фахівців надавати послуги в галузі психічного здоров'я відповідно до міжнародних стандартів,
- надавати стратегічні консультації та правову підтримку державним органам влади щодо безпеки та захисту прав дітей, запобігання злочинності неповнолітніх у післявоєнний період і створення механізму реабілітації та інтеграції дітей-свідків, дітей, які постраждали від злочинів, та дітей, які перебувають у конфлікті із законом, відповідно до міжнародних та європейських стандартів,
- надавати можливості для значущої участі дітей у процесах прийняття рішень, зокрема з питань, що стосуються самих дітей (право бути вислуханим і право голосу під час прийняття всіх рішень, що їх стосуються),
- надавати стратегічні консультації та експертну підтримку для розвитку та функціонування незалежної, ефективної та надійної системи ювенальної юстиції,
- посилювати спроможність відповідних органів державної влади, у тому числі прокуратури, органів досудового розслідування, судів у процесі розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень за участю дітей,
- підтримувати подальше вдосконалення наявних систем звітності та критеріїв оцінювання ефективності роботи органів державної влади, зокрема органів досудового розслідування, прокуратури та судів у кримінальних провадженнях за участю дітей,
- надавати інформацію щодо захисту прав людини тимчасово переміщених дітей через електронну службу допомоги з питань надання притулку та міграції.

1.3. Протидія дискримінації; різноманіття та інклюзивність

Сприяти протидії дискримінації та посиленню захисту прав національних та інших меншин

Мета. Надати підтримку органам влади та іншим заінтересованим сторонам в Україні в частині забезпечення інклюзивності та уникнення дискримінації, а також у частині захисту прав національних та інших меншин під час війни та в період післявоєнної відбудови.

Пропоновані заходи:

- надавати юридичні та політичні консультації Державній службі з етнополітики та свободи совісті, Комітету Верховної Ради з прав людини, Міністерству культури та інформаційної політики, Офісу Омбудсмена та іншим відповідним центральним, регіональним і місцевим органам влади з метою сприяння зміцненню спроможності та створенню інститутів у галузі інтеграції, недопущення дискримінації та захисту прав національних та інших меншин, включно з ромами й кочівниками, а також захисту їхніх мовних прав; для сприяння посиленому впровадженню стандартів Ради Європи,
- підтримувати громадські організації, що працюють у сфері захисту прав національних та інших меншин, у частині підвищення обізнаності щодо боротьби з дискримінацією та прав таких груп, а також для захисту жертв дискримінації на основі стандартів Ради Європи та обміну міжнародним досвідом і передовою практикою щодо протидії мові ненависті та злочинам на ґрунті ненависті,
- забезпечувати, щоб реалізація післявоєнної політики щодо протидії дискримінації та захисту прав національних меншин стала наскрізним питанням під час вжиття всіх заходів, передбачених цим документом.

1.4. Захист соціальних прав

Гідний соціальний захист постраждалого від війни населення

Мета. Підтримати українські органи державної влади в частині забезпечення гідного рівня соціального захисту постраждалого від війни населення, включно з переміщеними особами, літніми людьми, дітьми, особами з обмеженими можливостями та особами, які належать до вразливих груп, у прозорий, стійкий спосіб, що враховує гендерні аспекти, як істотної складової стійкої політики органів влади щодо захисту прав людини.

Пропоновані заходи:

- надавати експертну підтримку органам державної влади в частині створення нової моделі соціальної політики, приділяючи особливу увагу найбільш уразливим групам населення та особам, які постраждали від війни, включно з прозорою та ефективною системою соціального страхування, яка відповідає європейським стандартам, зокрема Європейській соціальній хартії (ЄСХ), та допомагає долати дискримінацію у всіх її формах, а також відповідає фінансовим можливостям держави,
- зміцнювати спроможність органів державної влади, що відповідають за розробку й реалізацію соціальної політики, та підтримати надання підготовленими фахівцями ефективних, якісних і своєчасних соціальних послуг особам/сім'ям, які мають у цьому потребу, включно з постраждалими від війни населенням; сприяти альтернативним формам соціальної підтримки людей похилого віку та людей з обмеженими можливостями відповідно до стандартів ЄСХ,
- надавати підтримку в частині реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року та моніторингу відповідних планів дій в рамках цієї стратегії,
- надавати експертну підтримку для розробки політики та стратегії подолання бідності в Україні та зміцнювати спроможність національних та місцевих органів влади для впровадження наявної політики,
- сприяти посиленню соціального захисту прав людини серед вразливих груп, включно з постраждалими від війни населенням, через надання якісних соціальних послуг відповідно до вимог Ради Європи та європейських стандартів і підтримати розвиток мережі постачальників соціальних послуг: надійна прозора звітність та принцип «гроші йдуть за людьми»,
- надавати допомогу в частині оновлення політики соціальної інтеграції та участі в житті суспільства осіб з обмеженими можливостями та реалізації оновленої політики в галузі зайнятості осіб з обмеженими можливостями для поліпшення доступу до ринку праці для таких осіб відповідно до стандартів ЄСХ,
- посилювати спроможність Міністерства соціальної політики України в частині розробки національних звітів щодо імплементації Європейської соціальної хартії в Україні, включно з розробкою відповідних планів дій, та надати експертну підтримку під час підготовки до ратифікації Додаткового протоколу до ЄСХ, який передбачає систему колективного оскарження,
- надавати експертну підтримку під час реалізації проєктів, спрямованих на просування соціальних прав, зокрема подолання нереалізації соціальних прав, шляхом підвищення обізнаності осіб, які належать до уразливих груп населення, та широкої громадськості про соціальні права та механізми їхнього захисту відповідно до ЄСХ та згідно з чинною політикою та практикою.

2. ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА

2.1. Зміцнення інститутів, що ґрунтуються на верховенстві права

Конституційне правосуддя

Мета. Надати підтримку українським органам державної влади в частині реформування Конституційного Суду України під час війни та в післявоєнний період відповідно до рекомендацій Європейської комісії за демократію через право (Венеціанської комісії) та стандартів Ради Європи.

Пропоновані заходи:

- сприяти застосуванню процедур, що відповідають стандартам Ради Європи, пов'язаних із добором, призначенням і дисциплінарною відповідальністю суддів Конституційного суду,
- сприяти ефективній діяльності Конституційного Суду України та розвитку конституційного правосуддя,
- у співпраці з науковими юридичними установами та юридичними університетами сприяти подальшому підвищенню якості тлумачення правових норм Конституційним судом України відповідно до європейських стандартів,
- забезпечувати, по мірі необхідності, подальшу правову й експертну підтримку з боку Венеціанської комісії та інших відповідних органів і установ Ради Європи, що визначають норми та здійснюють моніторинг.

Підтримка системи правосуддя

Мета. Забезпечити підтримку системі правосуддя відповідно до європейських стандартів у галузі прав людини, зокрема згідно з Європейською конвенцією з прав людини та прецедентним правом Європейського суду з прав людини.

Пропоновані заходи:

- надавати експертну підтримку українській владі в її поточній діяльності із забезпечення всеохоплюючої відповідальності за серйозні порушення міжнародного права, в тому числі серйозні/грубі порушення прав людини та злочин агресії проти України, з метою забезпечення повного відшкодування збитків, втрат та шкоди, спричинених порушенням Росією міжнародного права в Україні та проти України, згідно з відповідними рішеннями Комітету міністрів Ради Європи та зважаючи на компетенції та напрацювання в цій сфері інших міжнародних організацій, зокрема ООН,
- надавати експертно-правові консультації щодо законодавчих ініціатив у сфері доступу до правосуддя та судового захисту прав фізичних та юридичних осіб, які постраждали внаслідок агресії,
- надавати стратегічні та юридичні консультації органам державної влади (Уряду, Верховній Раді, судовій системі, прокуратурі, правоохоронним органам тощо), а також адвокатури та системі безоплатної правової допомоги в частині відшкодування шкоди, заподіяної особам, які постраждали від порушень прав людини та міжнародного гуманітарного права, і в частині протидії безкарності за допомогою заходів і реформ, у тому числі пов'язаних з розслідуваннями порушень прав людини, кримінального переслідування винних в їх скоєнні, відшкодування збитків, увічнення пам'яті та гарантії неповторення, а також у ширшому контексті в межах реформ кримінального правосуддя та правоохоронних органів,
- підтримувати функціонування й розвиток незалежної, ефективної та надійної системи правосуддя, включно з відновленням національної системи судів, подальшим зміцненням структурної незалежності судової влади, розширенням доступу до правосуддя та підвищенням ефективності правосуддя, підвищенням ефективності системи виконання державних судових рішень, розвитком суддівського самоуправління, а також сприянням подальшому стратегічному плануванню та реалізації судочинства після поетапної відмови від поточної національної стратегії розвитку судової системи на 2021-2023 роки. Підтримка також передбачатиме, серед іншого, сприяння розробці рішень, що ґрунтуються на європейській практиці, в частині таких багаторічних питань, як фінансування судової системи та більш ефективний розподіл ресурсів судами, зменшення кількості нерозглянутих справ, робоче навантаження суддів, включно з методологією зважування справ, великою кількістю вакансій у судовій системі, перевітками доброчесності, а також подальшою цифровізацією та заходами із протидії корупції,
- зміцнювати професійну спроможність юристів, підвищити якість юридичної освіти та підтримати розвиток Національної асоціації адвокатів України, інших юридичних асоціацій та громадських організацій, а також системи безоплатної юридичної допомоги,

- сприяти органам державної влади в частині подальшого зміцнення інституційної незалежності прокуратури та процесуальної автономії прокурорів, включно з ефективним функціонуванням прокурорських дисциплінарних органів та органів самоврядування, що займаються, зокрема, питаннями, пов'язаними з дисциплінарним провадженням, професійним ростом, оцінкою ефективності роботи, етикою, розподілом робочого навантаження прокурорів,
- підтримувати інституційну спроможність Тренінгового центру прокурорів та Національної школи суддів у частині проведення орієнтованого на попит навчання, а також підтримувати системи підвищення кваліфікації для персоналу правоохоронних органів та сприяти забезпеченню безперебійного доступу до навчання без відриву від роботи під час війни, в тому числі за допомогою правової адаптації до українського контексту відповідних курсів HELP,
- надавати експертно-правову підтримку для реалізації ініціатив, спрямованих на посилення стійкості прокурорів та працівників правоохоронних органів до зовнішніх впливів, щоб краще справлятися з низкою травм, яких зазнали люди та громади, яким служать прокурори, під час міжнародного збройного конфлікту,
- сприяти органам державної влади в частині вжиття заходів щодо захисту свідків і та осіб, які співпрацюють з органами правосуддя,
- підтримувати інституційну спроможність судово-медичних установ, у тому числі через орієнтоване на потреби навчання, з метою розробки ефективних механізмів оцінювання шкоди, завданої жертвам серйозних порушень прав людини в контексті війни та, в більш широкому контексті, - реформи кримінального правосуддя та правоохоронної діяльності,
- сприяти включенню курсів HELP (що охоплюють стандарти Ради Європи та правову систему ЄС — т.з. «acquis ЄС») або їхній адаптації до освітніх програм для юристів у вищих навчальних закладах.

2.2. Боротьба зі злочинністю, безпека й захист громадян

Протидія корупції, економічним злочинам та кіберзлочинності

Мета. Надати підтримку органам державної влади України в частині оцінювання, зменшення та управління ризиками економічної злочинності, включно з ризиками, пов'язаними з корупцією, відмиванням грошей та фінансуванням тероризму, кіберзлочинністю, електронними доказами та доказами, що мають транскордонне значення, зважаючи на ослаблені інститути й структури управління, низьку здатність освоєння коштів і масові потоки зовнішньої фінансової допомоги, в контексті діяльності із відновлення і заходів, що сприяють поверненню переміщених осіб.

Пропоновані заходи:

- з метою досягнення відповідності стандартам Міжнародної організації з протидії відмиванню грошей, отриманих злочинним шляхом (ФАТФ) надавати технічну підтримку, правові та політичні консультації органам влади в частині виконання рекомендацій Комітету експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму (MONEYVAL) і забезпечення відповідності української системи запобігання та боротьби з легалізацією незаконних доходів, фінансуванням тероризму та фінансуванням поширення зброї до системи актуальних стандартів ЄС і поточної ситуації в галузі фінансових технологій,
- надавати підтримку в частині підвищення ефективності застосування заходів боротьби з економічними злочинами через оцінку ризиків, у тому числі транскордонного характеру, і розширення можливостей системи фінансової розвідки, компетентних наглядових органів, правоохоронних і судових органів щодо зниження цих ризиків,
- посилювати спроможність підрозділу фінансової розвідки у частині подальшої допомоги правоохоронним органам у розслідуванні відмивання грошей та/або фінансування тероризму через надання високоякісної фінансової інформації,
- надавати підтримку у впровадженні прийнятих Європейським Союзом стандартів і передової практики для запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей і фінансування тероризму, зокрема у питаннях створення та використання реєстрів (наприклад, рахунки фізичних та юридичних осіб та індивідуальні банківські сейфи), що сприятиме оперативному виявленню активів та проведенню фінансових розслідувань,
- сприяти розробці заходів із підвищення прозорості бенефіціарного володіння, зокрема методології визначення кінцевого бенефіціарного власника та забезпечення її однакового застосування, як механізму запобігання економічних злочинів, включно з легалізацією незаконних доходів і корупцією, та боротьби з ними,
- сприяти приведенню законодавчої бази у відповідність до міжнародних стандартів і зміцненню спроможності інституцій для ефективного відстеження, арешту, конфіскації активів, їхнього повернення та управління ними, включно з криптоактивами та, у відповідних випадках, активами осіб, які підпадають під застосовні цільові санкції чи обмежувальні заходи, чинні у ЄС та на міжнародному рівні,

- підтримувати співпрацю органів державної влади України з приватним сектором і громадськістю в частині боротьби з корупцією, відмиванням грошей, і фінансуванням тероризму і розповсюдження зброї, а також у частині поліпшення доступу до фінансових послуг, уникаючи наслідків, не передбачених міжнародними нормами,
- сприяти зміцненню спроможності вищих виконавчих органів та правоохоронних органів у частині ефективного застосування антикорупційних заходів,
- надавати підтримку державним органам влади у реалізації положень Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки та державної програми її реалізації,
- надавати консультації щодо удосконалення системи декларування майна, яке було призупинене у зв'язку із запровадженням воєнного стану, як ефективного інструменту не лише запобігання корупції, а й виявлення фактів незаконного збагачення та інших корупційних правопорушень,
- сприяти відновленню регулярної звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру з метою забезпечення державного контролю за дотриманням встановлених законодавством обмежень щодо фінансування партій, законним та цільовим використанням політичними партіями коштів, виділених з державного бюджету на фінансування їхньої статутної діяльності,
- надавати підтримку органам влади у частині розробки та впровадження ефективних заходів із розслідування, притягнення до відповідальності вищих посадових осіб за корупційні правопорушення та винесення їм відповідних вироків, зокрема через співпрацю з Вищим антикорупційним судом,
- надавати підтримку в частині зміцнення та подальшого погодження правової бази й практичних інструментів для цілей розслідування, судового переслідування та міжнародного співробітництва в галузі кіберзлочинності та електронних доказів, особливо з урахуванням впровадження Другого Додаткового протоколу до Будапештської Конвенції про кіберзлочинність, що стосується розширення співробітництва та розкриття електронних доказів,
- надавати підтримку в частині повного здійснення процесуальних повноважень відповідно до Будапештської Конвенції про кіберзлочинність для сприяння розслідуванню та збору електронних доказів у випадках грубих порушень прав людини, включно з воєнними злочинами,
- зміцнювати європейське співробітництво в сфері судової експертизи та подальшої гармонізації законодавчої бази та практичних інструментів для проведення судових експертиз з метою розслідування та судового переслідування економічних злочинів і кіберзлочинів, зважаючи на їхній транскордонний та транснаціональний характер,
- підтримувати розробку й проведення спеціалізованих навчальних курсів за темами, що стосуються захисту державної критичної інфраструктури від кіберзлочинності, зокрема розслідування у справах щодо шкідливих програм/програм-вимагачів, криміналістичне дослідження комп'ютерної техніки в нелабораторних умовах, криміналістика мережі, розслідування в галузі енергетичного сектора/наглядового контролю та збору даних (SCADA), отримання оперативних із даних відкритих джерел (OSINT) та іншими відповідними темами,
- сприяти вдосконаленню наявних систем звітності про кіберзлочини та кіберінциденти, зосереджених на конкретних потребах населення загалом і бізнесу в Україні,
- сприяти проведенню досліджень загроз і тенденцій кіберзлочинності, характерних для контексту агресії Росії проти України, а також постійних кіберзагроз.

Боротьба з торгівлею людьми

Мета. Надати підтримку органам влади України в запобіганні та протидії торгівлі жінками, чоловіками та дітьми в Україні, в тому числі серед переміщених осіб та осіб, які повертаються до місць свого проживання.

Пропоновані заходи:

- надавати експертну підтримку органам влади на центральному та регіональному рівнях для посилення заходів щодо запобігання торгівлі людьми з метою різних форм експлуатації відповідно до стандартів Ради Європи, включно з Конвенцією Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, а також її останньою Інструкцією,
- підвищувати спроможність державних органів влади у частині виявлення дітей-жертв торгівлі людьми, приділяючи особливу увагу дітям, які опинилися на вулиці, внутрішньо переміщеним дітям (дітям, які повертаються до місць свого проживання) в межах території України, дітям, які перебувають в установах соціального захисту або залишають їх, а також дітям, які залишилися без нагляду й піклування,
- надавати допомогу в розробці процедур та інструментів для запобігання та протидії торгівлі людьми з метою трудової експлуатації, зважаючи на нову (майбутню) рекомендацію Комітету міністрів з цього питання,
- надавати підтримку органам влади й громадськості в частині надання безпечного житла та спеціалізованої допомоги жертвам торгівлі людьми, а також у частині сприяння реінтеграції жертв торгівлі людьми в суспільство,

- посилювати спроможність національних органів влади виявляти та розслідувати випадки торгівлі людьми, вчинені з використанням соціальних мереж/Інтернету.

Пенітенціарні установи та пробація

Мета. Продовжити підтримку органів влади у розбудові сучасних пенітенціарних установ та систем пробації з акцентом на перехід від каральних до реабілітаційних підходів в умовах війни та в період післявоєнного відновлення.

Пропоновані заходи:

- надавати експертну підтримку в розробці, перегляді, ухваленні та реалізації стратегічних законодавчих та програмних документів у сфері пенітенціарної реформи, які передбачають перехід від карального до реабілітаційного підходу та подальше посилення захисту прав ув'язнених відповідно до стандартів Ради Європи, зважаючи на особливі потреби, що виникли під час війни та в період післявоєнного відновлення,
- зміцнювати спроможність органів влади у частині розробки, пілотування та впровадження методологій, інструментів, інструкцій щодо сучасних підходів до управління пенітенціарними установами, закріплених у рекомендаціях Ради Європи та передовій практиці, приділяючи особливу увагу покращенню управління людськими ресурсами та наданню медичної допомоги, включно з послугами в галузі психічного здоров'я,
- сприяти посиленню дієвих гарантій проти жорстокого поводження у пенітенціарних установах, зокрема, серед іншого, - підвищенню спроможності внутрішніх і зовнішніх механізмів нагляду за пенітенціарними установами для проведення превентивного моніторингу таких установ, покращення документування травм відповідно до Стамбульського протоколу та розробки незалежних механізмів подання скарг,
- надавати допомогу органам влади у частині застосування реабілітаційних підходів до виконання кримінальних покарань, включно з громадськими роботами та заходами, через розробку та впровадження різноманітних реабілітаційних програм, а також інших можливих заходів покращення залучення ув'язнених та осіб, які перебувають під пробацією, до цілеспрямованої діяльності.

2.3. Зміцнення суспільства через спорт і промоцію доброчесного спорту

Мета. Сприяти відбудові сфери спорту в Україні, підтримати й зміцнити спроможність органів влади України забезпечувати доброчесний спорт як інструмент соціального оздоровлення, зокрема в частині більш ефективної боротьби з допінгом у спорті та маніпулюваннями під час спортивних змагань, а також у частині поліпшення безпеки, охорони й обслуговування під час спортивних заходів.

Пропоновані заходи:

- надавати експертну та методологічну підтримку органам влади, спрямовану на забезпечення реалізації Європейської спортивної хартії (ЄСХ) в новій редакції під час війни та в післявоєнний період,
- сприяти органам влади та, зокрема, Національній антидопінговій організації України (НАОУ) в частині промоції та впровадження антидопінгового законодавства й нормативних актів з метою зміцнення антидопінгової системи України відповідно до Міжнародної конвенції про боротьбу із допінгом у спорті,
- сприяти створеній Національній платформі доброчесності спорту в частині підвищення ефективності запобігання, виявлення й покарання за маніпулювання спортивними змаганнями (Конвенція Маколіна),
- надавати правову та технічну допомогу органам державної влади під час прийняття та реалізації національної стратегії безпеки, охорони й обслуговування під час футбольних матчів та інших спортивних заходів і вдосконалити правову, нормативну й адміністративну базу в цій галузі.

3. ДЕМОКРАТІЯ

3.1. Зміцнення демократичного управління

Підтримка належного врядування та реформ державного управління

Мета. Зміцнити належне демократичне врядування й державну адміністрацію в Україні під час війни та в післявоєнний період.

Пропоновані заходи:

- надавати правову допомогу та консультації з питань політики загальнодержавним і місцевим/регіональним органам влади та їхнім національним асоціаціям з урахуванням положень Європейської хартії місцевого самоврядування, зокрема щодо зміцнення нормативної бази, законів і підзаконних актів, включно з політикою, пов'язаною з конституційною реформою і конституційними процесами, перерозподілом повноважень, відповідальністю та фінансами на місцевий/регіональний рівень, а також з правовим і адміністративним наглядом, управлінням зі столиці, підзвітністю на місцевому рівні та наданням державних послуг в умовах воєнного стану та в період післявоєнного відновлення,
- сприяти діалогу між ключовими заінтересованими сторонами в сфері імплементації принципів належного демократичного врядування та шляхів розвитку в післявоєнний період,
- підтримувати діалог і координування заходів із відновлення, партнерства й консультацій між загальнодержавними та місцевими/регіональними органами влади та їхніми національними асоціаціями, а також з їхніми партнерами з інших європейських країн,
- забезпечувати підтримку місцевих/регіональних органів влади в частині просування інноваційних та спільних підходів до відкритого уряду та інтеграції підходу, що ґрунтується на правах людини, в оновлену місцеву політику й стратегії для підвищення соціальної згуртованості, інклюзивності та залучення населення, зокрема, недостатньо представлених груп,
- надавати підтримку органам влади центрального, місцевого/регіонального рівнів за допомогою програм, орієнтованих на лідерство, практичних інструментів для держав-членів і навчальних матеріалів, а також через заходи з розвитку спроможності в межах такої підтримки,
- підтримувати децентралізацію влади та забезпечення інклюзивного формування політики із залученням усіх заінтересованих сторін, зважаючи на Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади, надання послуг, відбудову та відновлення,
- забезпечувати підвищення обізнаності та проведення соціологічних опитувань щодо муніципального управління та державного адміністрування в післявоєнний період серед широкої аудиторії в Україні та за її межами.

Вибори й референдуми

Мета. Надати підтримку з метою забезпечення застосування європейських стандартів до виборчого законодавства та практики, в тому числі щодо референдумів.

Пропоновані заходи:

- надавати підтримку в частині реєстрації виборців і доступу до голосування, враховуючи значне число внутрішньо переміщених громадян та громадян, які виїхали за межі країни, відповідно до рекомендацій Комітету міністрів, звітів і висновків Венеціанської комісії та інших стандартів Ради Європи,
- надавати технічну підтримку, юридичні консультації та консультації з питань політики органам влади для зміцнення та подальшого погодження законодавчої бази та практичних інструментів з питань, пов'язаних з організацією та проведенням виборів/референдумів відповідно до європейських стандартів і передової практики, враховуючи післявоєнні проблеми та обмеження,
- сприяти зміцненню спроможності Центральної виборчої комісії та системи адміністрування виборів на всіх рівнях, а також інших відповідних заінтересованих сторін, зважаючи на післявоєнні проблеми та обмеження, з метою забезпечення застосування відповідних європейських стандартів під час процесів виборів/референдумів,
- підвищувати обізнаність громадськості щодо стандартів і передової практики виборів/референдумів, наявних процедур і правил за допомогою розроблених онлайн-платформ та інструментів з метою сприяння інклюзивності та активній участі внутрішньо переміщених осіб, молоді, жінок та осіб з обмеженими можливостями у виборчих процесах, а також у процесах прийняття громадських та політичних рішень,
- підтримувати збалансовану участь і представництво жінок і чоловіків у виборчих процесах, а також у процесах прийняття політичних і громадських рішень, зважаючи на воєнні та післявоєнні виклики та перспективи,
- сприяти діалогу між ключовими заінтересованими сторонами щодо організації та проведення виборів у післявоєнний період.

Участь громадськості

Мета. Сприяти участі громадськості на регіональному та місцевому рівнях, зміцнюючи стійкість демократичних процесів під час війни та в післявоєнний період.

Пропоновані заходи:

- підтримувати місцеві та регіональні органи влади у створенні процесу прийняття рішень, що ґрунтується на більш активній участі та залученні всіх заінтересованих сторін, забезпеченні прозорості та інклюзивності, розкритті та доступі до інформації, за допомогою застосування широкого спектру інструментів участі, що дасть змогу забезпечити сталу політику та рішення, які допоможуть розв'язувати найбільш нагальні проблеми та задовольняти потреби всіх громадян, зокрема тих, хто постраждав від війни,
- підтримувати впровадження інклюзивної та прозорої практики громадських консультацій із залученням організацій громадянського суспільства (ОГС) до визначення напрямів реформ, а також розроблення, реалізації та моніторингу реформ під час війни та у післявоєнний період,
- зміцнювати спроможність місцевих і регіональних посадовців і державних службовців у частині впровадження, моніторингу та оцінювання прийняття рішень за участі всіх заінтересованих сторін, розкриття та доступу до інформації,
- надавати правову та експертну підтримку Верховній Раді, центральним, регіональним і місцевим органам влади в частині зміцнення наявних або розробки нових нормативних баз і правил, що стосуються участі громадськості і створення сприятливих умов для діяльності громадянського суспільства й волонтерської діяльності,
- підвищувати обізнаність громадян, зокрема дітей, молоді, ВПО та вразливих груп населення, а також організацій громадянського суспільства (ОГС) щодо механізмів участі та можливостей впливати на розробку та реалізацію рішень і політики на місцевому, регіональному та національному рівнях та зміцнювати їхню спроможність у цій сфері, посилюючи їхню роль у громадському контролі за діяльністю органів державної влади,
- надавати підтримку в зміцненні ролі волонтерів у загальних, громадських та волонтерських ініціативах щодо відновлення та відбудови громад та регіонів, що постраждали від війни, зміцненні спроможності та потенціалу волонтерів та ОГС; надавати підтримку органам місцевого самоврядування в частині розвитку та впровадження програм сприяння волонтерській діяльності та розбудови сприятливого середовища для розвитку громадянського суспільства.

3.2. Зміцнення демократичної участі

Забезпечення навчання та нарощування потенціалу для фахівців у галузі освіти

Мета. Надати допомогу органам влади в частині забезпечення права на освіту й зміцнення системи освіти, що ґрунтується на правах людини й демократичних цінностях, яка сприяє відновленню, інклюзивності та соціальній згуртованості.

Пропоновані заходи:

- зміцнювати потенціал органів управління освітою на національному, місцевому та інституційному рівнях для забезпечення інклюзивної системи управління освітою, що ґрунтується на участі усіх заінтересованих сторін та гарантує рівний доступ до якісної освіти для всіх,
- сприяти більш ефективному впровадженню цінностей та принципів багатомовної та міжкультурної освіти з метою розвитку компетенцій, які дають змогу всім учням стати активними громадянами та формують неупереджене ставлення,
- зміцнювати спроможність фахівців у галузі освіти в частині розроблення демократичних, різноманітних та інклюзивних навчальних програм з історії та педагогіки, які охоплюють викладання й вивчення комплексної історії демократії, відповідно до стандартів Ради Європи, задля створення безпечного навчального середовища, що сприяє діалогу, інклюзивності та соціальній згуртованості, та вирішення потенційно чутливих і контраверсійних питань,
- підвищувати спроможність фахівців у галузі освіти забезпечувати безпечні та гнучкі умови навчання, що сприяють діалогу, інклюзивності та оперативному реагуванню на потреби громади.

Сприяння розвитку демократичної культури та освіти з прав людини у вищих навчальних закладах

Мета. Надати допомогу органам влади та суб'єктам вищої освіти у підвищенні якості освіти з прав людини в програмах вищої освіти в університетах.

Пропоновані заходи:

- сприяти реалізації реформи юридичної освіти з метою приведення її системи та структури у відповідність до міжнародних та європейських стандартів, удосконалення змісту освітніх програм для юристів у вищих навчальних закладах, зокрема розширення вивчення правової системи ЄС (т.з. «acquis ЄС») та стандартів Ради Європи. Таке сприяння, зокрема, включатиме удосконалення системи конкурсного вступу до вищих юридичних навчальних закладів за допомогою відбору мотивованих і підготовлених осіб та моніторингу якості результатів навчання через систему зовнішнього забезпечення якості вищої освіти та незалежні освітні показники,
- підтримувати заклади вищої освіти у частині зміцнення відкритої та інклюзивної системи вищої освіти, здатної сприяти розвитку згуртованих і демократичних суспільств на місцевому рівні, зокрема підтримувати студентські проекти та ініціативи, які сприяють формуванню лідерських якостей та демократичній участі в державному управлінні,
- сприяти більш ефективному викладанню прецедентного права ЄСПЛ у вищих навчальних закладах для здобувачів вищої юридичної освіти,
- сприяти розвитку навчальних курсів (або включенню тематичних курсів HELP) у сфері прав людини та їхнього захисту для студентів, освітян і науковців за допомогою створення спеціальних сертифікатних програм, програм підвищення кваліфікації та програм неформальної освіти,
- сприяти більш ефективному викладанню стандартів Ради Європи, Директиви Європейського Союзу про аудіовізуальні медіапослуги та прецедентного права Європейського суду з прав людини у вищих навчальних закладах для студентів факультетів журналістики.

Зміцнення молодіжної політики та участі молоді

Мета. Зміцнити молодіжну політику, що ґрунтується на участі всіх заінтересованих сторін, та посилити роботу з молоддю під час війни та в післявоєнний період з урахуванням конкретних потреб молоді.

Пропоновані заходи:

- активізувати та оновити місцеві механізми участі молоді й процеси, що об'єднують молодих людей в межах заходів із відновлення та інклюзивного формування місцевої політики,
- переглянути й оновити структури компетенцій, зокрема, серед іншого, формування лідерських якостей, планування та управління, навички стратегічного мислення та структури підтримки, що дають змогу молодіжним працівникам та лідерам, а також молодіжним менеджерам і адміністраторам реагувати на потреби молодих людей, які постраждали від війни, й сприяти забезпеченню дотримання їхніх прав,
- підтримувати обмін досвідом серед однолітків і міжнародне співробітництво з молодіжними центрами, які отримали Знак якості Ради Європи, з метою зміцнення інституційного потенціалу українських молодіжних центрів,
- забезпечувати реагування на нові виклики та задоволення актуальних потреб молодіжних центрів, які надають послуги молоді, особливо з таких уразливих груп, як ВПО, особи, які повертаються до місць проживання, та особи, які постраждали від війни,
- підтримувати молодіжну політику й програми на національному та регіональному рівнях з метою врахування реалій, в яких опинилася молодь під час війни та у післявоєнний період,
- надавати інституційну підтримку молодіжним організаціям як платформам громадянської активності та демократичної участі, нарощування потенціалу та пом'якшення наслідків війни (в тому числі зокрема за допомогою грантів від Європейського молодіжного фонду).

3.3. Культура, природа й спадщина**Збереження та примноження культури та культурної спадщини**

Мета. Популяризувати культурну спадщину як підвалину подальшої відбудови та розвитку культури й творчих галузей.

Пропоновані заходи:

- сприяти, у співпраці з відповідними партнерами, розробці програми зміцнення потенціалу для забезпечення збереження рухомої, нерухомої та нематеріальної культурної спадщини, яка перебуває під загрозою через війну,
- надавати підтримку щодо організації і проведення ініціатив «Року культури України в Європі», в тому числі за участю переміщених осіб з України, в дусі як Європейської культурної Конвенції, так і Рамкової конвенції Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства,

- сприяти інтеграції спадщини в процеси відбудови та розвитку, щоб задовольнити потреби населення після війни й надати Україні необхідну допомогу, використовуючи всі можливості, що передбачені конвенціями Ради Європи та нормативно-правовими й технічними базами в галузі культури, творчості й культурної спадщини,
- надавати експертну підтримку в формуванні бюджетів та створенні моделей фінансової підтримки закладів культури в Україні на основі європейських стандартів і практик,
- зміцнювати спроможність українських закладів культури та окремих митців, які продовжують свою діяльність в Україні,
- сприяти розвитку спроможності українських культурних менеджерів (шляхом забезпечення програм професійного навчання для культурних менеджерів).
- надавати експертні оцінки та допомогу в обліку та оцінюванні збитків, завданих закладам культури,
- сприяти реалізації спільних творчих проєктів між українськими та європейськими митцями і закладами культури.

www.coe.int

**Рада Європи
Директорат з координації програм**

Avenue de l'Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
Електронна пошта: dpc@coe.int
www.coe.int/programmes

Офіс Ради Європи в Україні

Україна, 04070, м. Київ,
вул. Іллінська, 8, БЦ «Іллінський»
7 під'їзд, 6 поверх
Тел.: +38 044 425 02 62
+38 044 425 60 01
+38 044 425 33 70
Електронна пошта: kyiv@coe.int
www.coe.int/kyiv

Рада Європи є провідною організацією із захисту прав людини на континенті. До її складу входять 46 держав-членів, включно з усіма державами-членами Європейського Союзу. Усі держави-члени Ради Європи приєдналися до Європейської конвенції з прав людини – договору, спрямованого на захист прав людини, демократії та верховенства права. Європейський суд з прав людини здійснює нагляд за виконанням Конвенції у державах-членах.